

Een veer laten

‘We plakken de veren weer aan’, heette het onder sociaal-democraten daags nadat een stralende Diederik Samsom op het schild was gehesen als nieuwe leider van de PvdA. Eindelijk weer een linkse jongen. Prachtig. Maar die veren, die veren, die veren. Altijd weer die verwijzing naar dat halve citaatje uit een ietwat saai Den Uyl-lezing door Wim Kok, die het in 1995 ‘niet alleen een probleem maar ook een bevrijdende ervaring’ noemde om ‘de ideologische veren’ af te schudden. Misschien voor de politiek geletterde lezer ten overvloede: inzet was het onderscheid tussen socialisme (voor dictators) en sociaal-democratie (voor reformisten). Het was een typische Wim Kok-uitspraak: nodig en ondenkbaar in de mond van Jan Marijnissen of Emile Roemer.

Maar de afgelopen jaren werd die kreet ‘veren afschudden’ telkens opnieuw ingevuld met die resultaten van de Paarse kabinetten die linkse mensen niet bevielen. Over goedkoop telefoneren of de euthanasiewet hoorde je ze niet klagen, wel over doorgeslagen verzakelijking van de dienstverlening of de toegenomen inkomensongelijkheid. Kok liep echter in de voetsporen van — en verwees uitdrukkelijk naar — Paul Kalma en diens boek *Socialisme op sterk water*. Het ging om de veren van Mao-hemden en Honecker-brillen, om het socialistische en onverstandige idee dat de overheid burgers richting tevredenheid kan dirigeren. Dat vergat iedereen die nadien schande sprak over het citaat. Laat die veren zo langzamerhand eens voor wat ze zijn, een zacht bedje voor de dromers op de mestvaalt van de geschiedenis.

En ja, natuurlijk had die keus voor een liberale maatschappij ook nadelen. Had ooit een politieke keus geen nadelen? Hadden sociaal-

democraten de afgelopen decennia vastgehouden aan staatsmonopolie als oplossing voor alle kwalen, dan was de depressie niet van aard maar wel van omvang zeker vergelijkbaar geweest, niet in het minst in electorale termen.

Nu vallen een crisis van de publieke sector en een crisis van het kapitalisme rechtstreeks samen: een woningbouwdirecteur gaat er met miljoenen vandoor, noodzakelijk kleinschalige activiteiten als onderwijs, zorg en welzijn zijn in de greep van anonieme ‘conglomeraten’ en het werk aan de onderkant wordt ook door de overheid honds betaald. Wat daar aan te doen? Dit mooie blad was de afgelopen maanden min of meer gekaapt door een heroriënterings-oefening van de wvS onder de titel *Van waarde*. *Van waarde* betrok stad en land bij het debat over actualisering van de sociaal-democratie, op papier, op het internet en in drukbezochte zalen. Dat leverde dikke nummers s&D op (te dik volgens sommige lezers). Maar de vier klassieke doelstellingen — bestaanszekerheid, verheffing, arbeid en binding — zijn afgestoft en aangevuld met een vijfde cruciale waarde, die van de afgewogen levensloop.

Verwacht in de komende maanden in deze kolommen geen honderden pagina’s beschouwing meer, maar wel een toespitsing op *Van waarde*, contra de neoliberale bezuinigingsdruk die uit het Catshuisberaad volgt, contra het dwangmatig individualisme dat volgt uit de coalitie tussen liberalen en nationalist. Heruitvinding van de solidariteit is de inzet, niet door luid verkondigd idealisme maar door beredeneerd reformisme — aan welke knoppen gaan we draaien en hoe betalen we het?

MENNO HURENKAMP
Hoofdredacteur s&D